

YrkesHögskolan

RAPPORT 2023

Områdesanalys: Vård och omsorg om äldre

PUBLICERAD: 2022-04-25

UPPDATERAD: 2023-03-31

DNR: MYH 2023/2254

ISBN: 978-91-89163-92-8

Myndigheten för yrkeshögskolan

Innehåll

Inledning	3
Innehåll.....	4
Yrkeshögskolans utbildningsinriktningar.....	4
Avstämningar.....	4
Yrkeshögskolans statistik.....	5
Bedömning av platsernas utveckling.....	5
Vård och omsorg om äldre	6
Utfall ansökan 2022.....	7
Resultat från genomförda utbildningar.....	8
Efterfrågan på kompetens på 3–5 års sikt.....	10
Regionalt utbud och regional efterfrågan.....	11
Bedömning för beviljande av nya platser 2023 och på 3–5 års sikt.....	13
Definitioner	14

Inledning

Det här är ett analysunderlag som visar hur myndigheten ser på utbildningarnas resultat, efterfrågan på kompetens och utvecklingen av utbildningsplatser inom en viss utbildningsinriktning – eller en gruppering av utbildningsinriktningar som har en koppling till varandra.

I underlaget presenteras statistik avseende pågående och beviljade utbildningsplatser, resultat för en utbildningsinriktning, eller en gruppering av utbildningsinriktningar samt information om efterfrågan. Varje presentation avslutas med en bedömning av hur myndigheten ser på utvecklingen av utbildningsplatser inom en viss utbildningsinriktning de kommande 3–5 åren och hur många platser som kan beviljas i kommande ansökan.

Bedömningen bygger på en avvägning av vad som är rimligt att bevilja utifrån en rad faktorer, där de tre främsta är

- det ekonomiska utrymme som myndigheten beräknar ha för att bevilja statsbidrag och särskilda medel för programmen
- dimensionering av redan beviljade platser och pågående utbildningar
- efterfrågan på kompetens.

Det bör understrykas, att det kan finnas skillnader gentemot bedömningen och den efterfrågan på kompetens som finns. Myndigheten har begränsade medel och en mängd prioriteringar måste göras mellan samtliga utbildningsinriktningar. Det kan innebära att efterfrågan inte kan matchas med motsvarande antal utbildningsplatser. Andra faktorer kan också påverka och som leder till att det inte är rimligt att genomföra en ökning av en utbildningsinriktning.

Enligt förordningen (2011:1162) med instruktion för Myndigheten för yrkeshögskolan ska myndigheten analysera arbetsmarknadens behov av utbildningar inom yrkeshögskolan.

Målsättningen med områdesanalysen är att bidra till ökad transparens och tydlighet. Underlaget kan både hänvisas till inför det att en ansökan öppnar och vid bedömning och kan förhoppningsvis bidra till att skapa en röd tråd från den enskilda ansökan till myndighetens beslut. Det är värt att understryka att bedömningen av en utbildningsansökan väger in fler faktorer än just områdesanalyserna.

Innehåll

Strukturen är densamma för samtliga områdesanalyser. Varje områdesanalys innehåller följande information:

- utfall av årets ansökan och det nya utbildningsutbudet
- resultat från genomförda utbildningar
- beskrivning av efterfrågan på 3–5 års sikt
- regionalt utbud och regional efterfrågan
- bedömning av nya platser med avslut per år.

Yrkeshögskolans utbildningsinriktningar

Det finns drygt 200 utbildningsinriktningar inom yrkeshögskolan. Till varje utbildningsinriktning hör en SUN-kod som myndigheten har tagit fram genom att utgå från Svensk utbildningsnomenklatur (SUN). All statistik som presenteras är uppbyggd efter detta system.

Varje utbildningsinriktning leder till en yrkesroll eller flera närliggande yrkesroller. Det finns också utbildningsinriktningar som kategoriseras som "övriga" utbildningsinriktningar. Dessa övriga SUN-koder kan innehålla både specifika utbildningar för vilka det av någon anledning saknas en dedikerad inriktning, eller mer obestämbara utbildningar som inte passar in i några av de andra SUN-koderna.

Antalet utbildningsinriktningar kan förändras över tid. Myndigheten kan ta bort eller lägga till SUN-koder beroende på utvecklingen på arbetsmarknaden.

Avstämningar

I framtagandet av denna områdesanalys har avstämningar skett med olika berörda branscher eller andra relevanta aktörer som kan bidra till att ge en samlad bild av efterfrågan på kompetens på nationell och regional nivå.

Yrkeshögskolans statistik

Det finns en hel del statistik om yrkeshögskolan och för den som vill veta mer hänvisas till myh.se och scb.se.

Här presenteras endast en begränsad del och det statistiska underlaget som tas upp är

- statistik över pågående och beviljade utbildningsplatser per utbildningsinriktning
- examensgrad från avslutade utbildningar per utbildningsinriktning
- andel i arbete från avslutade utbildningar per utbildningsinriktning
- arbetets överensstämmelse med utbildningen per utbildningsinriktning
- utnyttjade platser per utbildningsinriktning.

Statistik över pågående och beviljade utbildningsplatser utgör en grund för dimensionering av nya utbildningsplatser. Det som är särskilt relevant att visa i detta sammanhang är statistik över platser per slutår, för att illustrera vilket utflöde av kompetens som utbildningarna kan bidra med per år om alla beviljade platser utnyttjas.

Statistiken visar också var i landet beviljade utbildningar är placerade. Utbildningar inom yrkeshögskolan ska ha en utifrån arbetslivet lämplig regional placering och den regionala efterfrågan är en viktig aspekt vid beviljandet av nya platser.

Examensgrad, andel i arbete, arbetets överensstämmelse med utbildningen samt utnyttjade platser är alla olika sätt att mäta utbildningarnas resultat per utbildningsinriktning.

Bedömning av platsernas utveckling

Det nya underlaget avslutas med en bedömning av hur antalet platser per utbildningsinriktning kommer att utvecklas på 3–5 års sikt och hur många platser som kan beviljas i kommande ansökan.

Bedömningen är inte ett facit över hur det kommer att bli. Antalet platser kan komma att bli lägre eller högre än bedömningen. Det beror på en mängd faktorer så som bedömning av ansökningar, förändringar i vår omvärld och hur mycket statsbidrag eller särskilda medel som kan fördelas mellan alla utbildningsinriktningar.

Vård och omsorg om äldre

Denna områdesanalys omfattar utbildningsinriktningar som bidrar med kompetensförsörjning till äldreomsorgen.

Omsorgspedagog inom äldreomsorg

SUN-KOD
723ra

Vidareutbildning för undersköterskor – äldreomsorg

SUN-KOD
723rb

Utfall ansökan 2022

Utbildningsinriktningar	Ansökningar	Beviljade ansökningar
Omsorgspedagogik inom äldreomsorg	0	–
Vidareutbildning för undersköterskor – äldreomsorg	27	6

Källa: MYH.

Pågående och beslutade platser per utbildningsinriktning och slutår. Färgmarkeringen visar vilka år som kommande beslut kan påverka.

Utbildningsinriktningar	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Omsorgspedagog inom äldreomsorg	20	20	20	20		
Vidareutbildningar för undersköterskor – äldreomsorg	966	690	748	508	160	

Källa: MYH.

Platser som beviljas efter ansökan 2023 påverkar slutåren 2026 och framåt. Detta beroende på utbildningarnas längd och studietakt. Antalet platser 2023 är avsevärt mycket högre än övriga år. Det beror på att myndigheten 2021 fick en ändring i regleringsbrevet som angav att fler undersköterskor skulle utbildas till specialistundersköterska med inriktning mot äldreomsorg och demensvård. Det resulterade i 281 extra utbildningsplatser med avslut 2023.

Nya platser kan fyllas på vid varje ansökningstillfälle och på så vis byggs utflödet på framåt.

För YH-flex beviljades 5 platser år 2021, 39 platser år 2022 och 30 platser år 2023 inom vidareutbildningar för undersköterskor – äldreomsorg. Detta är inte inkluderat i tabellen ovan.

Utbildning med inriktning specialistundersköterska inom vård och omsorg om äldre har föreskrift om nationellt likvärdigt innehåll från och med 2023. Det innebär att dessa utbildningar måste ha samma omfattning och läranderesultat.

Resultat från genomförda utbildningar

Examensgraden de tre senaste slutåren.

Utbildningsinriktningar	2019	2020	2021
Omsorgspedagog inom äldreomsorg	..	..	..
Vidareutbildningar för undersköterskor – äldreomsorg	69 %	65 %	60 %
Totalt för yrkeshögskolan	71 %	72 %	70 %

Källa: SCB.

Avslutade utbildningar till omsorgspedagog inom äldreomsorg saknas för perioden 2019–2021.

Andel i arbete och arbetets överensstämmelse med utbildningen helt eller till största delen året efter examen (avser examinerade 2021).

	Överensstämmelse arbete–utbildning:					
	Andel i arbete	Felmarg. ±	Helt/till största delen	Felmarg. ±	Till viss del	Felmarg. ±
Vidareutbildningar för undersköterskor – äldreomsorg	96 %	2 %	46 %	6 %	39 %	6 %
Totalt för yrkeshögskolan	91 %	1 %	65 %	1 %	25 %	1 %

Angivet med 95 procents konfidensintervall.

Källa: SCB.

Andel outnyttjade platser per startår.

Utbildningsinriktningar	2020	2021	2022
Omsorgspedagogik inom äldreomsorg	0 %	5 %	35 %
Vidareutbildningar för undersköterskor – äldreomsorg	19 %	14 %	9 %
Totalt för yrkeshögskolan	9 %	9 %	12 %

Källa: MYH.

Reflektion över resultat från genomförda utbildningar

Tillgången till data för uppföljning är begränsad och finns i huvudsak för utbildningsinriktningen vidareutbildningar för undersköterskor – äldreomsorg. Examensgraden för den utbildningsinriktningen är lägre än genomsnittet för yrkeshögskolan och uppvisar dessutom en sjunkande trend sett över de tre senaste åren. Dock är andelen i arbete hög.

Överensstämmelsen ligger en bra bit under genomsnittet för yrkeshögskolan. Denna observation stämmer samtidigt ganska väl med att landets kommuner kommit olika långt i sitt arbete med att skapa en tydlig roll för vidareutbildade undersköterskor inom demens och äldreomsorg. Enligt föreningen Vård- och omsorgscollege kan det faktum att utbildningar till specialistundersköterska inom vård och omsorg om äldre nu har nationellt likvärdigt innehåll, leda till att det blir enklare för arbetsgivarna att organisera arbetet och differentiera arbetsuppgifterna. Därigenom kommer antagligen överensstämmelsen att öka. Vård- och omsorgscollege tror också att arbetsgivarna kommer få bättre kunskap om vad utbildningen innehåller och att det troligen kommer bidra till en större efterfrågan på kompetens.

Andelen outnyttjade platser ligger nu strax under genomsnittet för yrkeshögskolan för vidareutbildningar för undersköterskor – äldreomsorg.

Slutsats

Resultatet från genomförda utbildningar kan tolkas som att verksamheterna har en bit kvar i sitt arbete med att ta tillvara den kompetens som de vidareutbildade undersköterskorna inom äldreomsorgen har. Detta stämmer också med den omvärldsbild som myndighetens branschkontakter har givit. Kompetensen behövs men slutsatsen blir att utbudet av utbildningsplatser inte bör ökas för snabbt.

Efterfrågan på kompetens på 3–5 års sikt

Både antalet och andelen äldre människor i samhället ökar. Det innebär ett ökat behov av kompetens och resurser vad gäller vård och omsorg om äldre. Ökande antal personer i hög ålder innebär också att förekomsten av multisjukdom ökar vilket kräver allt högre kompetens hos personal inom äldreomsorgen. Med anledning av detta görs satsningar på att utveckla vård och omsorg om äldre runt om i landet. Även arbetet med hälsofrämjande åtgärder ökar. Allt detta leder till stora behov av mer personal och högre kompetens.

Av den senaste enkätundersökningen från Sveriges Kommuner och Regioner (SKR) från år 2021, framgår att det finns stora kompetensbehov inom området. Det är främst inom kommunerna som denna verksamhet bedrivs och 69 procent av de svarande kommunerna anger att antalet specialistundersköterskor kommer att öka på tre års sikt. De allra mest efterfrågade inriktningarna är demens med 91 procent och äldrevård med 78 procent.

Kommunerna ser tydligt vikten av yrkesrollen, även om arbetet med att finna dess plats och roll i verksamheten har kommit olika långt i olika delar av landet. Arbetsätt och organisering behöver sätta sig och utvecklas parallellt med andra faktorer som till exempel välfärdsteknik. De som utbildat sig inom yrkesrollen har en kvalitetshöjande funktion genom att de kan stötta kollegor, brukare och anhöriga med sin nya kompetens. Vidareutbildningen bidrar även till att göra yrkesområdet mer attraktivt genom att ge en tydligare karriärväg.

Frågan är dock hur mycket kompetensutveckling verksamheterna klarar av samtidigt. Reglering av undersköterskeyrket införs första juli 2023 vilket innebär att titeln undersköterska blir en skyddad yrkestitel. Därefter behövs ett bevis för att få använda titeln vid jobb inom vård och omsorg. I samband med det kommer många att behöva validera och eventuellt komplettera sin kompetens. De närmaste åren blir det sannolikt stort fokus på att få detta på plats och arbetsgivarna kommer antagligen att rikta insatserna mot den grundläggande kompetensutvecklingen först. Därför bör inte utbudet av vidareutbildning för undersköterskor mot äldreomsorg öka alltför snabbt eller alltför mycket. Vård- och omsorgscollege bedömer dock att den reglerade yrkestiteln kommer att bidra till att tydliggöra karriärvägarna och leda till en ökad efterfrågan på vidareutbildade specialistundersköterskor från yrkeshögskolan.

Regionalt utbud och regional efterfrågan

Antal utbildningsplatser per region/län och slutår för utbildningar till omsorgspedagog inom äldreomsorg. Färgmarkeringen visar vilka år som kommande beslut kan påverka.

Platser med slutår per län	2023	2024	2025	2026	2027	2028
Västra Götaland	20	20	20	20		

Källa: MYH.

Antal utbildningsplatser per region/län och slutår för vidareutbildningar för undersköterskor – äldreomsorg. Färgmarkeringen visar vilka år som kommande beslut kan påverka.

Platser med slutår per län	2023	2024	2025	2026	2027
Blekinge	42	32			
Dalarna och Södermanland*			35	35	35
Jönköping	75		70	35	35
Jönköping och Kalmar*	30	30	30		
Kalmar och Stockholm*		30	30	30	
Norrbottn	40	35	70		
Skåne	106	32	92	62	30
Stockholm	95	65	65	65	
Södermanland	35	35			
Gotland och Södermanland*	55	35	30	30	30
Uppsala	70	35	35	35	
Uppsala och Västerbotten*	55	35	30	30	30
Värmland	50	25	25		
Västerbotten	35	25	25		

Platser med slutår per län	2023	2024	2025	2026	2027
Västernorrland	28	28	28	28	
Västmanland		50	50	25	
Västra Götaland	160	133	98	98	
Örebro	40	35	35	35	
Östergötland	50	30			

*Uppgifterna bygger på att flera orter har uppgetts i ansökan. Det är inte säkert att utbildning kommer att genomföras på samtliga av dessa orter.
Källa: MYH.

De flesta av utbildningarna går på distans och på halvfart vilket gör det möjligt att både arbeta och bedriva studier samtidigt. Myndigheten gör bedömningen att utbildningarna bör ha en så god regional spridning som möjligt eftersom kompetensen behövs i hela landet.

Regionalt utvecklingsansvariga

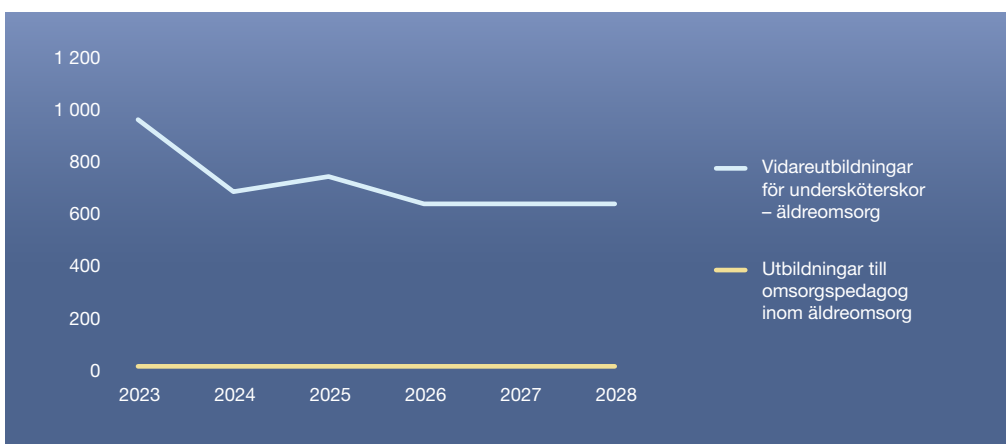
Myndigheten för också en dialog om efterfrågan på kompetens med regionernas utvecklingsansvariga (RUA).

Regionerna framför att hälso- och sjukvårdssektorn har ett skriande behov av personal nu och framledes. Stora pensionsavgångar är att vänta och det är en växande andel äldre med multisjukdomar som ställer allt högre krav på kompetens. Behovet av specialistundersköterskor beräknas kunna växa kontinuerligt och generellt kommer behovet av högre kompetens att öka inom hela sektorn.

Eftersom det är ont om personal i äldreomsorgen är det svårt att släppa medarbetare en längre tid för utbildning. Regionerna ser ett behov av både YH-program för att få in nya medarbetare och YH-kurser för kompetensutveckling av befintlig personal. Det framförs också till myndigheten att det vore bra med en långsiktighet i ett antal YH-kurser för medarbetare att ta del av över en längre tid, så att arbetsgivarna inte behöver stå utan ordinarie medarbetare under för lång tid i taget.

Bedömning för beviljande av nya platser 2023 och på 3–5 års sikt

Myndigheten bedömer att platser med slutår kommer att utvecklas enligt följande för perioden 2023–2028.

Bedömningen bygger på att följande volymer beviljas i ansökan 2023.

Utbudet för vidareutbildningar för undersköterskor – äldreomsorg återgår under perioden till de volymer som rådde innan satsningen i regleringsbrevet år 2021, vilket motsvarar cirka 700 platser med slutår per år.

Som beskrivs inledningsvis är bedömningen inte ett facit över hur det kommer att bli. Antalet platser kan komma att bli färre eller fler än bedömningen. Det beror på en mängd faktorer såsom bedömning av ansökningar, förändringar i vår omvärld och hur mycket statsbidrag eller särskilda medel som kan fördelas mellan samtliga utbildningsinriktningar. För utbildningsinriktningar som får noll platser i tabellen kan det till exempel vara så att det beviljats platser föregående år. Se diagrammet ovan för bedömningen av platsernas utveckling över tid.

Bedömningen kommer att ses över årligen, i samband med att områdesanalyserna uppdateras.

Utbildningsinriktningar	Platser (cirka)
Omsorgspedagog inom äldreomsorg	0 platser för start 2024
Vidareutbildning för undersköterskor – äldreomsorg	135 platser för start 2024

DEFINITIONER

Andel i arbete	<p>De examinerades sysselsättning följs upp årligen via en enkät. Det huvudsakliga syftet är att ta reda på hur stor andel av de examinerade som har ett arbete året efter examen och hur väl arbetet överensstämmer med utbildningen.</p> <p>Andel i arbete avser examinerade som har uppgett att de har arbete året efter sin examen. Studerande på utbildningar som inte ger examen eller som inte har tagit examen ingår inte i undersökningen.</p>
Arbetets överensstämmelse med utbildningen, helt eller till största delen	<p>Arbetets överensstämmelse med utbildningen, för examinerade som uppgett att de har ett arbete året efter sin examen, mäter hur väl arbetet överensstämmer med utbildningen enligt tre indelningar: helt eller till största delen, till viss del eller inte alls. I detta material har endast resultatet för helt eller till största delen samt till viss del använts.</p> <p>Studerande på utbildningar som inte ger examen eller som inte har tagit examen ingår inte i undersökningen.</p>
Examensgrad	<p>Statistiska centralbyrån (SCB) är ansvarig för officiell statistik om yrkeshögskolan. Den officiella statistiken innehåller bland annat statistik om examinerade och examensgrad.</p> <p>Examensgrad beräknas som andel examinerade av antagna som bedrivit studier på utbildningar som ger examen.</p> <p>Examinerade avser antagna som har uppfyllt alla villkor för examen. Examinerade hänförs till det slutår som en utbildningsomgång har.</p> <p>För examinerade finns en eftersläpning i statistiken på grund av sena kompletteringar. Uppgifter för det senaste referensåret redovisas därför i november.</p>
Konfidensintervall	<p>Eftersom svarsbortfall förekommer är statistiken behäftad med viss osäkerhet. De redovisade procenttalen är därför skattningar med ett 95-procentigt konfidensintervall, vilket innebär att det sanna värdet ligger inom ett visst intervall med 95 procents säkerhet. Intervallet skrivs ut bredvid punktskattningen (andelen) med symbolen $\pm$, till exempel 90 ± 2. Det betyder att det sanna värdet, med 95 procents säkerhet ligger mellan 88 och 92 procent (SCB).</p>
Outnyttjade platser	<p>Outnyttjade platser avser summan av inställda platser och outnyttjade platser tre veckor efter start på varje enskild utbildningsomgång.</p>
SUN-inriktningar	<p>Svensk Utbildningsnomenklatur (SUN) är en klassificering av utbildningar som SCB ansvarar för. Den är en standard för klassificering av enskilda utbildningar samtidigt som den utgör ett system för aggregering av utbildningar till större grupper. Varje utbildning grupperas efter SUN-inriktning. Den mest aggregerade nivån är en position (en siffra). Den mest detaljerade nivån är fyra positioner (tre siffror och en bokstav).</p> <p>Myndigheten för yrkeshögskolan behöver dock kunna gruppera utbildningarna efter en mer detaljerad indelning än den officiella. Därför har myndigheten gjort en egen utvidgning av SUN genom att skapa en femte position bestående av ytterligare en bokstav. Syftet med den lokala utvidgningen är att komma närmare yrken och yrkesroller.</p>

Rätt kompetens i rätt tid.

Myndigheten för yrkeshögskolan

Myndigheten för yrkeshögskolan
Box 145, 721 05 Västerås
www.myh.se